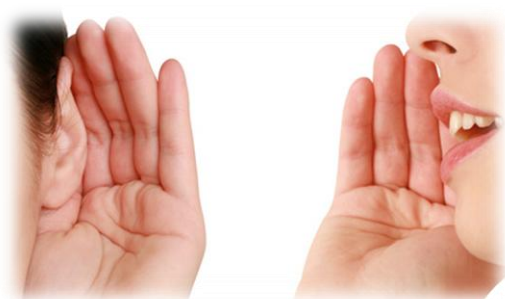

Innowacja pedagogiczna

„KSZTALTOWANIE SLUCHU FONEMATYCZNEGO PRZEDSZKOLAKA”

Na podstawie § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 9 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki (Dz. U. Nr 56, poz. 506)

OPRACOWANIE:

mgr Wioleta Czechowska

Spis treści:

- I. Wstęp
- II. Opis zasad innowacji
  1. Typ innowacji
  2. Czas realizacji
  3. Zakres innowacji
  4. Motywacja wprowadzenia innowacji i oczekiwania z nią związane.
  5. Cechy innowacji
  6. Cele główne
  7. Cele szczegółowe
  8. Przewidywane efekty
- III. Metody i formy pracy
- IV. Standardy dzieci w zakresie aktywności językowej
- V . Ćwiczenia i zabawy słuchowe dla dzieci w poszczególnych grupach wiekowych.
- VI. Ewaluacja
- VII. Bibliografia
- VIII. Załączniki

„Od dawna było wiadomo, że to nie słowo stanowi punkt startowy dla nabywania mowy i języka, ale umiejętność różnicowania słuchowego przez niemowlę”

(Grimm 1995)

I.WSTĘP

Przyswajanie przez dziecko mowy jest jednym z najważniejszych, a zarazem najbardziej zdumiewających osiągnięć rozwojowych. W okresie wczesnego dzieciństwa w ciągu niezwykle krótkiego czasu, w sposób naturalny dziecko opanowuje umiejętność posługiwania się językiem ojczystym. Dziecko 3-letnie rozpoczynające edukację przedszkolną posługuje się już dość sprawnie językiem i używa go w różnorodnych funkcjach, lecz jego mowa będzie, i powinna się zmieniać i doskonalić w dalszych latach jego życia. Poziom rozwoju mowy u dziecka w danym momencie jest zależny od różnorodnych czynników. Do najważniejszych należą psychofizyczny rozwój dziecka oraz wpływ otoczenia. Rozwój mowy postępuje równolegle z rozwojem motoryki narządów artykulacyjnych. Mowa wytwarza się dzięki skoordynowanej aktywności narządu słuchu, muskulatury języka, warg, gardła, podniebienia, krtani i płuc. Na podstawie obserwacji, rozmów, badań przesiewowych wymowy prowadzonych w przedszkolu, można stwierdzić, iż rozwój mowy u dzieci jest zróżnicowany i nie u wszystkich przebiega równomiernie. Obserwuje się u dzieci nieprawidłowości dotyczące wymawiania wyrazów, ubogi zasób słów, opróżniony rozwój mowy, trudności w dłuższym budowaniu zdań, zaburzenia słuchu fonematycznego. Do rozwoju i koordynacji poszczególnych części wchodzących w skład skomplikowanego narządu mowy potrzebny jest czas, a także aktywne ćwiczenia. Okres przedszkolny to doskonały czas na doskonalenie mowy i kształtowania sprawności językowej.

II.OPIS ZASAD INNOWACJI.

1.Typ innowacji: innowacja pedagogiczno-metodyczna.

2.Czas realizacji:01.11.2016r.-31.05.2017r.

3.Zakres innowacji.

Innowacja obejmie dzieci 3, 4, 5 i 6-letnie(X grup) uczęszczające do Tęczowego Przedszkola w Dzierzgoniu. Treści będą realizowane przez nauczycielki poszczególnych grup wiekowych jako cykl ćwiczeń prowadzonych systematycznie w okresie od 1.11.2016r. do 31.05.2017r..

Innowacja obejmuje realizację założeń wynikających z obowiązującej podstawy programowej wychowania przedszkolnego z zakresu następujących obszarów edukacyjnych:

Wspomaganie rozwoju mowy dzieci(3) :

- 1) zwraca się bezpośrednio do rozmówcy, stara się mówić poprawnie pod względem artykulacyjnym, gramatycznym, fleksyjnym i składniowym;
- 2) mówi płynnie, niezbyt głośno, dostosowując ton głosu do sytuacji;
- 3) uważnie słucha, pyta o niezrozumiałe fakty i formułuje dłuższe wypowiedzi o ważnych sprawach;
- 4) w zrozumiały sposób mówi o swoich potrzebach i decyzjach.

Kształtowania gotowości do nauki czytania i pisania(14):

- 4) interesuje się czytaniem i pisanem; jest gotowe do nauki czytania i pisania;
- 5) słucha np. opowiadań, baśni i rozmawia o nich; interesuje się książkami;
- 6) układa krótkie zdania, dzieli zdania na wyrazy, dzieli wyrazy na sylaby; wyodrębnia głoski w słowach o prostej budowie fonetycznej;
- 7) rozumie sens informacji podanych w formie uproszczonych rysunków oraz często stosowanych oznaczeń i symboli, np. w przedszkolu, na ulicy, na dworcu.

Powyższe zagadnienia będą rozszerzone o treści zawarte w innowacji.

4. MOTYWACJA WPROWADZENIA INNOWACJI I OCZEKIWANIA Z NIĄ ZWIĄZANE.

Umiejętność poprawnego mówienia odgrywa nadrzędną rolę w życiu każdego człowieka. Mowa jest najbardziej złożonym środkiem komunikacji. Za pomocą mowy przekazujemy sobie informacje oraz wyrażamy stosunek emocjonalny do otoczenia. Jednak bardzo często to, co mówimy jest zakłócanie przez to jak to robimy. Rodzice często zastanawiają się czy ich dziecko mówi poprawnie, czy rozwój mowy przebiega prawidłowo, czy też może jest opóźniony lub zaburzony. Z badań przesiewowych prowadzonych co roku w przedszkolu wynika, że coraz więcej dzieci ma wadę wymowy i potrzebuje pomocy logopedycznej. Po kilkuletniej obserwacji (rosnąca liczba dzieci objęta terapią logopedyczną w przedszkolu) nasunął się wniosek, że istnieje potrzeba intensywnej, systematycznej pracy, ukierunkowanej na doskonalenie i korygowanie mowy dziecka. Stąd też zrodził się pomysł powstania niniejszej innowacji. Innowacja powstała na potrzeby placówki. Zajęcia te nie zastąpią terapii logopedycznej dzieciom, które nie osiągnęły normy językowej. Będą one stymulowały językowe umiejętności.

5. CECHY INNOWACJI:

- Systematyczność i celowość podejmowanych działań
- Zintegrowanie innowacji z realizacją zadań wynikających z planu pracy dydaktyczno-wychowawczej
- Opracowanie zestawu ćwiczeń dla dzieci

6.CELE GŁÓWNE:

- rozwijanie słuchu fonematycznego
- wczesne wykrywanie wszelkich nieprawidłowości w rozwoju mowy
- wspomaganie i stymulowanie rozwoju mowy dzieci,
- utrwalanie prawidłowej wymowy
- zapobieganie powstawaniu nieprawidłowych zachowań językowych (wad wymowy),
- osiągnięcie przez dzieci umiejętności sprawnego komunikowania się z rówieśnikami i dorosłymi z bliższego i dalszego środowiska wychowawczego,
- osiągnięcie umiejętności komunikowania o swoich potrzebach, stanach emocjonalnych.

7.CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- wykonuje ćwiczenia według instrukcji nauczyciela;
- nawiązuje kontakt wzrokowy z nauczycielem;
- usprawnia narządy artykulacyjne;
- doskonali mowę ukształtowaną;
- prawidłowo oddycha;
- dokonuje analizy i syntezy słuchowej;
- wyodrębnia słowa, wyrazy w zdaniach;
- układa zdania;
- poznaje nowe wyrazy i ich znaczenie;
- układa rymy;
- nazywa odgłosy i je naśladuje;
- recytuje z pamięci wiersze lub ich fragmenty.

8.PRZEWIDYWANE EFEKTY:

- Wzbogacenie słownictwa,
- Zdobycie nowych doświadczeń werbalnych,
- Usprawnienie motoryki narządów artykulacyjnych,
- Utrwalenie prawidłowej wymowy głosek.

III.METODY I FORMY PRACY:

METODY

- podające
- obserwacja
- ćwiczenia praktyczne
- zabawa

FORMY PRACY

- zbiorowa
- zespołowa
- indywidualna

IV.STANDARDY DZIECKA W ZAKRESIE AKTYWNOŚCI JĘZKOWEJ.

STANDARDY DZIECKA 3-LETNIEGO W ZAKRESIE

AKTYWNOŚCI JĘZYKOWEJ:

- wykazuje wrażliwość słuchową na dźwięki i odgłosy pochodzące z najbliższego otoczenia
- podejmuje próby uważnego słuchania, np. rozmówcy, opowiadań, bajek
- podejmuje próby posługiwania się mową dla wyrażenia swoich myśli i potrzeb w codziennych sytuacjach
- stosuje pozawerbalne środki wyrazu w toku komunikowania się z innymi
- podejmuje próby recytowania krótkich wierszy
- korzysta z książek i czasopism dla dzieci
- patrzy uważnie i dostrzega elementy z otoczenia oraz na obrazkach.

STANDARZY DZIECKA 4-LETNIEGO W ZAKRESIE

AKTYWNOŚCI JEZYKOWEJ:

- Wykazuje wrażliwość słuchową na dźwięki i odgłosy pochodzące z otoczenia, rozpoznaje i nazywa je
- Słucha rozmówcy, opowiadań i bajek
- Wypowiada wyrazy, podejmuje próby prawidłowej artykulacji głosek
- Recytuje z pamięci krótkie wiersze
- Patrzy uważnie i dostrzega elementy z otoczenia oraz przedstawione na obrazkach
- Korzysta z książek i czasopism dla dzieci.
- Rozumie znaczenie prostych znaków i symboli graficznych

STANDARZY DZIECKA 5,6-LETNIEGO W ZAKRESIE

AKTYWNOŚCI JEZYKOWEJ:

- przejawia wrażliwość słuchową i wzrokową,
- uważnie słucha np. rozmówcy, opowiadań, baśni i rozmawia o nich,
- stara się mówić poprawnie pod względem artykulacyjnym, gramatycznym, fleksyjnym i składniowym,
- swobodnie posługuje się mową dla wyrażania swoich myśli, potrzeb, stanów emocjonalnych w codziennych sytuacjach,
- mówi niezbyt głośno, dostosowując ton głosu do sytuacji,
- w toku komunikowania się z innymi stosuje pozawerbalne środki wyrazu,
- recytuje z pamięci wiersze lub ich fragmenty, mówiąc przejawia postawę twórczą (swoista intonacja, wykonanie, interpretacja),
- chętnie korzysta z książek i czasopism dla dzieci,
- zna nazwiska wybranych autorów i tytuły wybranych pozycji klasycznej literatury dziecięcej,
- układa krótkie zdania, dzieli zdania na wyrazy, dzieli wyrazy na sylaby, wyodrębnia głoski w słowach o prostej fonematycznej,
- interesuje się czytaniem i pisaniem, jest gotowe do nauki czytania i pisania.

V.ĆWICZENIA I ZABAWY SŁUCHOWE DLA DZIECI W POSZCZEGÓLNYCH GRUPACH WIEKOWYCH.

ĆWICZENIA I ZABAWY SŁUCHOWE DLA DZIECI 3,4-LETNICH

- Wsłuchiwanie się w dźwięki i odgłosy z otoczenia.
- Identyfikowanie odgłosów dochodzących z otoczenia (sali, ulicy, podwórka, lasu itp.)
- Wspólne z dzieckiem zabawy z wykorzystaniem grzechotek, pozytywek, pokrywek, instrumentów perkusyjnych.
- Wytwarzanie i rozpoznawanie odgłosów, dźwięków wytwarzanych poprzez np. potrząsanie pudełeczek (groch, kasza, kamyki itp.).
- Uwrażliwienie na inne charakterystyczne dźwięki np. odbijanie piłeczki gumowej, klaskanie, darcie papieru, lanie wody, wypuszczanie powietrza z balonika – zachęcanie dziecka do wytwarzania tych dźwięków.
- Rozpoznawanie natężenia dźwięku, głośności (cicho-głośno) jego źródła, kierunku.
- Rozpoznawanie przyspieszonego lub zwolnionego tempa, ilustrowanie go ruchem (np. przez wykłaskiwanie).
- Rozpoznawanie ilości usłyszanych dźwięków – wygrywanie ich ilości np. na bebenku.
- Kierowanie się w stronę źródła dźwięku (np. z zamkniętymi oczami).
- Różnicowanie i naśladowanie odgłosów zwierząt (np. nagranych na płycie)
  - koza – me, me, me,
  - kot – miau, miau,
  - pies – hau, hau, hau,
  - baran – bee, bee, bee,
  - krowa – mu, mu, mu,
  - koń – iha, iha, ihaaa,
  - kukulka- kuku, kuku itp.
- Rozpoznawanie dźwięków zagłuszanych innymi (np. w trakcie słuchania muzyki dziecko rozpoznaje inne).

ĆWICZENIA I ZABAWY SŁUCHOWE DLA DZIECI 5,6-LETNICH

Analiza i synteza wyrazowa

- rysowanie tyłu kółeczek ile jest wyrazów w zdaniu,
- liczenie wyrazów w zdaniu,
- wyodrębnienie określonego wyrazu ze zdania,
- układanie zdania z podanym wyrazem,
- przedstawienie zdania za pomocą obrazu graficznego np. za pomocą pasków papieru, żetonów,
- układanie zdań o podanej liczbie wyrazów.

Analiza i synteza sylabowa

- wyklaskiwanie, wystukiwanie sylab,
- przecinanie nożyczkami napisanego wyrazu na części sylabowe,
- rzucanie piłeczki do kosza z jednoczesnym wybrzmiewaniem sylaby,
- rozpoznawanie danej sylaby wśród innych,
- liczenie sylab w wyrazie,
- wydzielenie sylab w wyrazach przy śpiewaniu z marszem,
- wydzielenie sylab w nagłosie, wygłosie, śródgłosie wyrazów,
- kończenie wyrazów rozpoczynających się na daną sylabę,
- tworzenie wyrazów przez dodawanie sylab początkowych do znanych sylab końcowych (ma-li-na = dra-bi-na)
- tworzenie wyrazów rozpoczynających się końcową sylabą wyrazu poprzedniego, (np. tecz-ka = ka-lo-sze).
- rozwiązywanie rebusów obrazkowych,
- rysowanie, wycinanie, wskazywanie przedmiotów, w których nazwach są określone sylaby.

Analiza i synteza głoskowa

- wyróżnianie i wybrzmiewanie samogłosek i spółgłosek w nagłosie,
- grupowanie obrazków, których nazwy zaczynają się daną głoską,
- odróżnianie głosek od innych przez np.. klaskanie, gdy słyszy się daną głoskę,
- tworzenie wyrazów na podstawie podanej głoski początkowej,
- wyodrębnianie końcowej głoski w słowach (bez głosek miękkich dźwięcznych i nosowych),
- wskazywanie obrazków, przedmiotów, których nazwy kończą się dana głoską,
- dobieranie par obrazków, w których nazwa jednego rozpoczyna się głoską, jaką kończy się nazwa drugiego,
- wysłuchiwanie i wybrzmiewanie głosek w nagłosie.,
- wyróżnianie środkowej głoski w wyrazach,
- dobieranie obrazków, których nazwy posiadają daną głoskę w środku,
- wyodrębnienie podanej głoski w różnych pozycjach wyrazów,
- liczenie głosek w wyrazach,
- wyszukiwanie wyrazów posiadających daną głoskę,
- tworzenie nowych wyrazów przez dodanie lub odcięcie początkowej głoski (as – las, Alinka – linka),
- układanie „łańcuszka” obrazków wg głoski w nagłosie i wygłosie np. nożyczki – indyk – kura – auto itp.,
- wydzielenie grup spółgłoskowych o trudnej budowie, np. sta, pta, tło, rty itp.,
- różnicowanie wyrazów różniących się jedną głoską np. bułka – półka, domek – Tomek, góra – kura, bal – pał, bąk – pąk, dama – tama, biurko – piórko, koza – kosa, rak – lak, sale – szale, tacka – taczka, kos – kosz itp.

VI. EWALUACJA:

Ewaluacja jest systematyczną refleksją nad własną pracą, podlegającą analizie i wpływającą na dalsze decyzje edukacyjne.

Działania ewaluacyjne skierowane są zarówno na system badania osiągnięć wychowanków, jak i na własną ocenę pracy nauczyciela.

Ewaluacja innowacji dokonywana będzie systematycznie na podstawie obserwacji dziecka i jego aktywności w trakcie realizacji treści.

Ewaluacja innowacji odbywać się będzie poprzez:

- zapisy w dzienniku zajęć
- bezpośrednią obserwację dzieci
- analizę ich wypowiedzi
- systematyczne obserwacje osiągnięć dzieci
- ocenę i opinię dyrektora przedszkola
- ankieta dla nauczycieli

Reasumując zacytujemy słowa L. Kaczmarka, że „Mowa jest to akt w procesie komunikowania się językowego słowem akt, w którym dzięki obopólnej znajomości tego języka osoba mówiąca przekazuje informacje, a słuchająca je odbiera”. Z przyjęciem powyższego stwierdzenia wiąże się założenie, że mówienie i rozumienie są równoważnymi składnikami mowy, a efektem tego jest prawidłowe funkcjonowanie słuchu fonematycznego, który ma istotne znaczenie w procesie edukacji.

VII. BIBLIOGRAFIA

- 1.Chmielewska E. Zabawy logopedyczne i nie tylko. Kielce 1997r.
- 2.Roślowski B. Poradnik fonetyczny dla nauczycieli. Warszawa 1986r.
- 3.Roślowski B. Słuch fonemowy i fonetyczny. Gdańsk 1994r.
- 4.I. Styczek. Badanie i kształtowanie słuchu fonematycznego. Warszawa 1982r.

VIII.ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

ANKIETA DLA NAUCZYCIELI

Prosimy o udzielenie odpowiedzi, które posłużą nam do podsumowania innowacji pedagogicznej "Kształtowanie słuchu fonematycznego przedszkolaka" prowadzonej w Tęczowym Przedszkolu w Dzierzgoniu.

1. Czy wdrożona innowacja pedagogiczna przyniosła oczekiwane rezultaty w zakresie podniesienia jakości pracy grupy?
  - a. TAK
  - b. NIE
2. Czy wdrożona innowacja pedagogiczna wpłynęła na umiejętności dzieci?
  - a. TAK
  - b. NIE
3. Czy Pani zdaniem dzieci chętnie uczestniczyły w prowadzonej innowacji?
  - a. TAK
  - b. NIE
4. Czy wdrożona innowacja wpłynęła na podniesienie umiejętności nauczyciela w zakresie planowania, stosowania nowatorskich rozwiązań oraz ewaluowania prowadzonych działań?
  - a. TAK
  - b. NIE
5. Czy oczekuje Pani kontynuacji innowacji pedagogicznej w następnych latach?
  - a. TAK
  - b. NIE

DZIĘKUJEMY

SCENARIUSZ PRZYKŁADOWEGO ZAJĘCIA DYDAKTYCZNEGO

GRUPA WIEKOWA: 3latki

TEMAT ZAJĘĆ: „Wiejskie podwórko” –rozwiązywanie zagadek słownych i obrazkowych.

CELE GŁÓWNE:

- Kształtowanie procesów analizy i syntezy wzrokowej.
- Rozwijanie wrażliwości słuchowej poprzez dostarczanie różnorodnych bodźców słuchowych (odgłosy zwierząt z gospodarstwa wiejskiego).
- Zapoznanie ze zwierzętami hodowanymi występującymi na wsi;
- Rozwijanie narządów artykulacyjnych.
- Rozwijanie umiejętności przeliczania na konkretach.

CELE SZCZEGÓŁOWE – DZIECKO:

- Potrafi rozpoznać i nazwać zwierzęta żyjące na wsi na podstawie obrazków (krowa, świnka, koń, kot, pies).
- Rozpoznaje i naśladuje za pomocą mowy odgłosy wydawane przez zwierzęta.
- Wysłuchuje i układa ciąg słyszanych dźwięków (odgłosy zwierząt: krowa, świnka, owca)
- Przelicza na konkretach w zakresie trzech.
- Układa obrazek z trzech części.

METODY:

- Słowne – rozmowa, praca na obrazkach.
- Oglądowe – obserwacja i pokaz
- Czynne – kierowanie działaniem dziecka, ćw. Muzyczne i ruchowe.

FORMY:

- Zbiorowa
- Indywidualna
- Grupowa

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- Magnetofon, płyta CD u utworem „ Dzień dobry witam Was”, obrazki zwierząt żyjących na wsi, płyta z odgłosami zwierząt, bajka ortofoniczna „ W zagrodzie Małgosi”, opaski ze zwierzętami żyjącymi na wsi, obrazki zwierząt podzielone na trzy części, klej i kartki .

PRZEBIEG:

1. Zabawa na powitanie „ Wszyscy są witam Was”.
2. „ Odszukaj ukryte zwierzątko?” – odszukaj i zgadnij – w sali znajdują się obrazki zwierząt przykrytych białą kartką. Chętne dziecko odkrywa jedno okienko i próbuje odgadnąć jakie zwierzątko przedstawione jest na obrazku. Jeśli nie zgadnie kolejne - dziecko powtarza tę samą czynność aż do momentu odgadnięcia nazwy zwierzątka.
3. Naśladowanie odgłosów zwierząt ukazanych na obrazkach – ćwiczenia dźwiękonaśladowcze.
4. „ Co to za zwierzątko?” – zagadki słuchowe. Układanie ciągów rytmicznych na bazie usłyszanych odgłosów. Dzieci słuchają zagadki (głos zwierząt) i układają zaznaczając od góry krążka obrazek zwierzątka, którego głos słyszały (krowa, świnka, owca).
5. Bajka ortofoniczna „ W zagrodzie Małgosi” – dzieci stoją w kole i naśladowują odgłosy zwierząt w miejscu, w którym nauczyciel przerywa recytację. Każde dziecko ma opaskę ze zwierzątkiem, którego głos będzie naśladowało.

„W ZAGRODZIE MAŁGOSI”

<i>Wieczorem w zagrodzie cioci Małgosi</i>	<i>Owca beczy: Be, be, be.</i>
<i>Każde zwierzątko o jedzenie prosi.</i>	<i>Kozameczy: Me, me, me.</i>
<i>Piesek szczeka: Hau, hau, hau.</i>	<i>Indorgulgocze: Gul, gul, gul.</i>
<i>Kotek miauczy: Miau, miau, miau.</i>	<i>Krowa ryczy: Mu, mu, mu.</i>
<i>Kura gdacze: Ko, ko, ko.</i>	<i>Konik parska: Prr, prr, prr.</i>
<i>Kaczka kwacze: Kwa, kwa, kwa.</i>	<i>A pies warczy: Wrr, wrr, wrr.</i>
<i>Gąska gęga: Gę, gę, gę.</i>	<i>I tak gra orkiestra ta,</i>
<i>Ona też chce najeść się.</i>	<i>Aż Małgosia jeść im da.</i>

Następnie odpowiadają na pytania nauczyciela dotyczące czynności wykonywanych przez zwierzęta z wiersza – nauczycielka rzuca kolejno piłkę do każdego dziecka, zadając pytanie:

- *Co robi piesek?* Dziecko łapie piłkę i odpowiada: *Szczeka;*
- *Co robi kot?* *Miauczy;*
- *Co robi kura?* *Gdacze;*
- *Co robi kaczka?* *Kwacze.*

6. „Jakie to zwierzątko?” – układanie obrazka z trzech części – próby przyklejenia ułożonych obrazków na kartkę.
7. Podsumowanie zajęć – wypowiedzi dzieci, wyrażenie swoich spostrzeżeń, uwag na temat zajęć.